

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. liepos 8 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 96/71/EEB – 1 straipsnio 1 dalis, 3 ir 5 straipsniai – Darbuotojų komandiravimas teikiant paslaugas – Tarptautinio kelių transporto sektoriuje dirbantys vairuotojai – Komandiravimo šalies minimaliojo darbo užmokesčio normos paisymas – Dienpinigiai – Reglamentas (EB) Nr. 561/2006 – 10 straipsnis – Atsižvelgiant į sunaudotus degalus darbuotojams mokamas darbo užmokestis“

Byloje C-428/19

dėl *Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Diulos administracinis ir darbo teismas, Vengrija) 2019 m. gegužės 20 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. birželio 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

OL,

PM,

RO

prieš

Rapidsped Fuvarozási és Szállítmányozási Zrt.

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai L. Bay Larsen (pranešėjas), C. Toader, M. Safjan ir N. Jääskinen,

generalinis advokatas M. Bobek,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- OL, PM ir RO, atstovaujamų *ügyvéd* G. Lupkovics,
- *Rapidsped Fuvarozási és Szállítmányozási Zrt.*, atstovaujamos *ügyvéd* D. Kaszás,

* Proceso kalba: vengrų.

- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér, G. Koós ir M. Tátrai,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos A.-L. Desjonquières ir C. Mosser,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. Bulterman ir P. Huurnink,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos iš pradžių W. Mölls, B.-R. Killmann ir L. Havas, vėliau B.-R. Killmann ir L. Havas,

susipažinęs su 2021 m. gegužės 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 18, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431) 1 straipsnio 1 dalies ir 3 bei 5 straipsnių, taip pat dėl 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo ir iš dalies keičiančio Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 3821/85 ir (EB) Nr. 2135/98 bei panaikinančio Reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 (OL L 102, 2006, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 195, 2016, p. 83) 10 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant OL, PM ir RO ginčą su *Rapidspeed Fuvarozási és Szállítmányozási Zrt.* (toliau – *Rapidspeed*) dėl pirmųjų, kaip tarptautinio kelių transporto sektoriuje dirbančių vairuotojų, prašymo, kad jų darbdavė *Rapidspeed* darbo užmokestį už Prancūzijoje dirbtą laiką sumokėtų atsižvelgdama į Prancūzijoje nustatytą minimalųjį darbo užmokestį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 96/71

- 3 Direktyvos 96/71 1 straipsnyje „Taikymo sritis“ numatyta:

„1. Ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusioms įmonėms, kurios pagal tarpvalstybinio paslaugų teikimo sistemą komandiruoja darbuotojus į kitos valstybės narės teritoriją pagal šio straipsnio 3 dalį.

2. Ši direktyva netaikoma prekybinės laivininkystės įmonių personalui, dirbančiam jūroje.

3. Ši direktyva taikoma tada, kai šio straipsnio 1 dalyje paminėtos įmonės imasi vienos iš šių tarpvalstybinių priemonių:

a) savo sąskaita komandiruoja darbuotojus į kitos valstybės narės teritoriją ir duoda jiems nurodymus, vadovaudamosi sutartimi, sudaryta tarp darbuotojus komandiruojančios įmonės ir toje valstybėje narėje veikiančios šalies, kuriai bus teikiamos paslaugos, su sąlyga, kad komandiruotės metu komandiruojančioji įmonė ir darbuotojas saistomi darbo santykiais;

<...>

4 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Apibrėžimas“ numatyta:

„1. Šioje direktyvoje „komandiruotasis darbuotojas“ – tai darbuotojas, kuris ribotą laiką dirba kitos valstybės narės nei tos, kurioje jis paprastai dirba, teritorijoje.

2. Šioje direktyvoje darbuotojo apibrėžimas yra nustatomas pagal valstybės narės, į kurios teritoriją darbuotojas yra komandiruotas, teisę.“

5 Šios direktyvos 3 straipsnyje „Darbo sutarties [darbo] sąlygos“ išdėstyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, nepriklausomai nuo to, kokia teisė yra taikoma darbo santykiams, 1 straipsnio 1 dalyje paminėtos įmonės garantuoja į jų teritoriją komandiruotiems darbuotojams darbo sutarties [darbo] sąlygas dėl toliau nurodytų dalykų, kuriuos toje valstybėje narėje, kurioje darbas yra atliekamas, reglamentuoja:

– įstatymai ir kiti teisės aktai

ir (arba)

– kolektyvinės sutartys ar arbitražo sprendimai, kurie buvo paskelbti visuotinai taikytiniais, kaip numatyta šio straipsnio 8 dalyje, jeigu jie yra susiję su priede išvardyta veikla:

<...>

c) dėl minimalių užmokesčio [minimaliojo užmokesčio] normų, įskaitant viršvalandžių apmokėjimo normas; šis punktas netaikomas papildomo pensinio draudimo sistemoms;

<...>

Šioje direktyvoje šio straipsnio 1 dalies c punkte paminėtų minimalių užmokesčio [minimaliojo užmokesčio] normų sąvoką apibrėžia valstybės narės, į kurios teritoriją darbuotojas yra komandiruojamas, nacionalinės teisės aktai ir (arba) praktika.

<...>

7. Šio straipsnio 1–6 dalys netrukdo taikyti darbuotojams palankesnių darbo sutarties [darbo] sąlygų.

Komandiruoatpinigiai laikomi minimalaus [minimaliojo] darbo užmokesčio dalimi, nebent jie yra mokami kompensuojant su komandiruote susijusias fakti[nes] kelionės, buto ir maisto išlaidas.

<...>“

- 6 Tos pačios direktyvos 5 straipsnyje „Priemonės“ nustatyta:

„Jei nesilaikoma šios direktyvos nuostatų, valstybės narės imasi reikiamų priemonių.

Jos visų pirma užtikrina, kad darbuotojai ir (arba) jų atstovai galėtų pasinaudoti atitinkamomis procedūromis, kad būtų galima užtikrinti šia direktyva nustatytą pareigų vykdymą.“

- 7 Direktyvos 96/71 6 straipsnyje „Jurisdikcija“ numatyta:

„Siekiant užtikrinti, kad būtų vykdoma 3 straipsnyje garantuota teisė į darbo sutarties [darbo] sąlygas, gali būti pradėtos teisminės procedūros toje valstybėje narėje, į kurios teritoriją darbuotojas yra arba buvo komandiruotas, nepažeidžiant, kur taikoma, galiojančių tarptautinių susitarimų dėl jurisdikcijos pradėti procedūras kitoje valstybėje.“

Direktyva 2003/59/EB

- 8 2003 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/59/EB dėl tam tikrų kelių transporto priemonių kroviniams ir keleiviams vežti vairuotojų pradinės kvalifikacijos ir periodinio mokymo, iš dalies keičiančios Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 ir Tarybos direktyvą 91/439/EEB bei panaikinančios Tarybos direktyvą 76/914/EEB (OL L 226, 2003, p. 4; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 3 t., p. 463, klaidų ištaisymas OL L 69, 2017, p. 39), 10 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad plėtojant atsargų važiavimą, kuris glaudžiai susijęs su racionaliu degalų naudojimu, būtų padaryta teigiama įtaka visuomenei ir pačiam kelių transporto sektoriui.

- 9 Šios direktyvos 1 straipsnyje „Taikymo sritis“ nustatyta:

„Ši direktyva taikoma transporto priemonių vairavimui, kurį atlieka:

a) valstybių narių piliečiai ir

b) trečiųjų valstybių piliečiai, kuriuos samdo arba naudoja valstybėje narėje įsisteigusi įmonė;

toliau – vairuotojai, kurie dalyvauja vežant kelių transportu Bendrijoje, viešai prieinamais keliais, naudodami:

– transporto priemones, kurioms vairuoti būtina turėti [1991 m. liepos 29 d. Tarybos direktyvoje 91/439/EEB dėl vairuotojų pažymėjimų (OL L 237, 1991, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t. p. 317)] apibrėžtą C1, C1 + E, C ar C + E kategorijos vairuotojo pažymėjimą arba tokį vairuotojo pažymėjimą, kuris pripažįstamas lygiavertiui,

<...>“

- 10 Minėtos direktyvos I priedas pavadintas „Minimalūs kvalifikacijos ir mokymo reikalavimai“. Šio priedo 1 skirsnio 1.3 punkte numatyta, kad žinios, į kurias valstybės narės turi atsižvelgti nustatydamos vairuotojo pradinę kvalifikaciją ir kvalifikacijos kėlimą, turi apimti, be kita ko, gebėjimą optimaliai naudoti degalus, kiek tai susiję su C, C + E, C1, C1, + E kategorijos pažymėjimais.

Direktyva 2006/126/EB

- 11 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/126/EB dėl vairuotojo pažymėjimų (OL L 403, p. 18) nuo 2013 m. sausio 19 d. panaikino ir pakeitė Direktyvą 91/439. Iš Direktyvos 2006/126 4 straipsnio, siejamo su atitikties lentele, pateikta Direktyvos 2003/59 III priede, matyti, kad pastarojoje direktyvoje numatyti C, C + E, C1, C1 + E pažymėjimai susiję su transporto priemonėmis, skirtomis, be kita ko, kroviniams vežti keliais, kurių maksimali leidžiama masė viršija 3,5 tonos.
- 12 Direktyvos 2006/126 17 straipsnio trečioje pastraipoje numatyta, kad nuorodos į panaikintą Direktyvą 91/439 yra laikomos nuorodomis į Direktyvą 2006/126.

Reglamentas Nr. 561/2006

- 13 Reglamento Nr. 561/2006 2 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta, kad šis reglamentas taikomas vežant keliais krovinius, kai maksimali leidžiama transporto priemonės masė kartu su priekaba ar puspriekabe viršija 3,5 tonos.
- 14 Šio reglamento 10 straipsnio 1 dalyje numatyta:
- „Transporto ūkio subjektas nemoka samdomiems arba jai [jam] perduotiems vairuotojams jokių mokėjimų, netgi premijų ar priedų prie atlyginimo už nuvažiuotą atstumą ir (arba) vežamų krovinių kiekį, jei šių mokėjimų pobūdis kelia grėsmę saugiam eismui keliuose ir (arba) skatina pažeisti šį reglamentą.“

Reglamentas (EB) Nr. 44/2001

- 15 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 68 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta, kad šis reglamentas tarp valstybių narių pakeičia 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32) su pakeitimais, padarytais vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo (toliau – Briuselio konvencija), išskyrus tam tikras valstybių narių teritorijas; šio straipsnio 2 dalyje buvo nurodyta: kadangi šis reglamentas pakeičia valstybių narių sudarytą Briuselio konvenciją, bet kuri nuoroda į šią konvenciją laikoma nuoroda į šį reglamentą.

Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012

- 16 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) 8 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„2000 m. gruodžio 22 d. Taryba priėmė [Reglamentą Nr. 44/2001], kuris santykiuose su valstybėmis narėmis, išskyrus Daniją, valstybių narių teritorijose, kurioms taikoma SESV, pakeičia [Briuselio konvenciją]. Pagal [2006 m. balandžio 27 d.] Tarybos sprendimą 2006/325/EB [dėl Europos bendrijos ir Danijos Karalystės susitarimo dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo sudarymo (OL L 120, 2006, p. 22)] Bendrija ir Danija sudarė susitarimą, kuriuo užtikrinamas Reglamento [Nr. 44/2001] nuostatų taikymas Danijoje. <...>“

- 17 Pagal šio reglamento 21 straipsnio 1 dalies a punktą darbdaviui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys gali būti pareikštas valstybės narės, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta, teismuose.
- 18 To reglamento 62 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad teismas, norėdamas nustatyti, ar šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, į kurios teismą buvo kreiptasi dėl bylos nagrinėjimo, taiko savo vidaus teisę.
- 19 Kaip matyti iš Reglamento Nr. 1215/2012 80 straipsnio, šiuo reglamentu panaikinamas Reglamentas Nr. 44/2001. Nuorodos į panaikintą reglamentą laikomos nuorodomis į Reglamentą Nr. 1215/2012.

Vengrijos teisė

- 20 *Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény* (2012 m. Įstatymas Nr. I, kuriuo patvirtinamas Darbo kodeksas, toliau – Darbo kodeksas) 3 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, nebent būtų nustatyta kitaip, šis įstatymas taikomas, kai darbuotojas savo darbą įprastai atlieka Vengrijoje.
- 21 Darbo kodekso 285 straipsnyje numatyta:

„1. Darbuotojai ir darbdaviai gali teismuose inicijuoti bylas dėl darbo santykių arba šio įstatymo, o įmonės profesinės sąjungos ir komitetai gali teismuose inicijuoti bylas dėl šio įstatymo, kolektyvinės sutarties arba susitarimo su įmone.

<...>

4. Pagal 295 straipsnio nuostatas darbuotojai taip pat gali Vengrijos teismuose inicijuoti bylas dėl Vengrijoje dirbto laiko.“

22 Šio kodekso 295 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Jei remdamasis susitarimu su trečiuoju asmeniu užsienio darbdavys su darbuotoju sudaro sutartį Vengrijos teritorijoje, nustatydamas darbo santykius, kuriems pagal šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalį įstatymas netaikytinas, nepažeidžiant 4 dalies nuostatų šiems santykiams taikomi Vengrijos teisės aktai ir tiems darbo santykiams taikytinos kolektyvinės sutarties nuostatos, kiek tai susiję su:

- a) maksimaliu darbo arba minimaliu poilsio laiku;
- b) minimalia mokamų kasmetinių atostogų trukme;
- c) minimaliojo darbo užmokesčio suma;
- d) 214–222 straipsniuose nustatytais sąlygomis dėl laikinojo įdarbinimo įmonių;
- e) sąlygomis dėl saugos darbe;
- f) nėščių ir mažamečius vaikus auginančių moterų, taip pat jaunų darbuotojų užimtumu darbo sąlygomis;
- g) įsipareigojimais, susijusiais su vienodu požiūriu.“

23 Iš minėto kodekso 299 straipsnio matyti, kad juo į vidaus teisę perkeliama, be kita ko, Direktyva 96/71.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 24 OL, PM ir RO (toliau – pagrindinę bylą inicijavę vairuotojai) atitinkamai 2015 m. birželio 12 d., 2016 m. liepos 7 d. ir 2016 m. rugpjūčio 26 d. sudarė sutartis dėl sunkvežimio vairuotojo darbo su Vengrijoje įsteigta bendrove *Rapidsped*.
- 25 Šiose vienodai suformuluotose sutartyse numatyta, kad nors darbuotojui, be tarptautinio krovinių vežimo, dar tenka užduotis juos vežti nacionalinėje teritorijoje, paprastai savo darbą jis atliks vietose, kurios dažnai ir daugiausia bus užsienyje, tačiau tas užsienyje atliekamas darbas nebus nuolatinis.
- 26 Pagal Vengrijos teisę darbuotojas už užsienyje atliktą darbą turi teisę į dienpinigius. Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, būtent *Rapidsped* parengto darbuotojų informacinio dokumento, matyti, kad šių dienpinigių suma buvo tuo didesnė, kuo ilgesnis buvo darbuotojo komandiruotės į užsienį laikotarpis; pagal sutartį darbuotojo pasirinkimu šis laikotarpis iš esmės galėjo būti nuo trijų iki penkių savaičių. Tame pačiame dokumente buvo nurodyta, kad minėti dienpinigiai buvo skirti užsienyje patirtoms išlaidoms padengti.
- 27 Be to, pagrindinę bylą inicijavusių vairuotojų darbo sutartyse jiems buvo numatyta darbdavio nuožiūra mokama premija, apskaičiuojama remiantis formule, kurioje degalų sunaudojimas siejamas su nuvažiuotu atstumu.

- 28 Pagrindinę bylą inicijavę vairuotojai vykdavo mikroautobusu į Prancūziją ir ten atlikdavo savo darbą. Per visą komandiruočių laikotarpį *Rapidspeed* paskirstymo tarnybos nustatydavo atliktino vežimo užduotis, t. y. kada, kuria transporto priemone ir kokiais maršrutais turėjo būti vežami kroviniai. Dėl taikomų su kabotažu susijusių taisyklių jie dažnai kirsdavo sienas.
- 29 Kiekvieno komandiruočių laikotarpio pradžioje *Rapidspeed* pagrindinę bylą inicijavusiems vairuotojams duodavo Vengrijos notaro patvirtintą deklaraciją ir Prancūzijos darbo ministerijos nustatytą komandiravimo pažymą, kurioje buvo nurodytas 10,40 EUR dydžio jų valandinis darbo užmokestis, t. y. didesnis nei minimalus kelių transporto sektoriuje taikomas Prancūzijos valandinis darbo užmokestis, kuris buvo 9,76 EUR.
- 30 Pagrindinę bylą inicijavę vairuotojai pareiškė ieškinį *Rapidspeed* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme *Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Diulos administracinis ir darbo teismas, Vengrija) motyvuodami tuo, kad jų darbo užmokestis už Prancūzijoje atliktą darbą buvo mažesnis už Prancūzijoje nustatytą minimalųjį darbo užmokestį.
- 31 Kaip matyti iš pagrindinėje byloje aptariamų vairuotojų darbo sutarčių, 2018 m. jie realiai gavo 545 EUR mėnesinį darbo užmokestį, t. y. 3,24 EUR už valandą. Dėl 6,52 EUR už valandą skirtumo tarp Prancūzijoje nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio ir šių vairuotojų gauto valandinio darbo užmokesčio *Rapidspeed* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme teigia, kad šis skirtumas buvo kompensuotas jiems sumokant dienpinigius ir premiją už sutaupytus degalus, kurie buvo jų darbo užmokesčio dalis, tačiau šie vairuotojai su tuo nesutinka.
- 32 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, darant prielaidą, kad Direktyva 96/71 taikoma tarptautiniam krovinių vežimui, pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patektų į šios direktyvos taikymo sritį, nes Vengrijoje įregistruota darbdavė *Rapidspeed* savo vardu ir pati vadovaudama komandiruoja Vengrijos darbuotojus, pagrindinę bylą inicijavusius vairuotojus, įdarbintus pagal Vengrijos darbo teisę, į kitas Europos Sąjungos valstybes nares, siekdama teikti krovinių vežimo paslaugas komandiruočių vietoje esantiems klientams. Visą komandiravimo laikotarpį darbuotojus su juos komandiravusia *Rapidspeed* siejo darbo santykiai.
- 33 Tokiomis aplinkybėmis *Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Diulos administracinis ir darbo teismas, Vengrija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Direktyvos 96/71] 1 straipsnio 1 dalies nuostatas, atsižvelgiant į šios direktyvos 3 ir 5 straipsnius ir [Vengrijos] Darbo kodekso 285 ir 299 straipsnius, reikia aiškinti taip, kad Vengrijos darbuotojai šios direktyvos ir minimalųjį darbo užmokestį reglamentuojančių Prancūzijos teisės aktų pažeidimu gali remtis prieš savo Vengrijos darbdavius Vengrijos teismuose inicijuotose bylose?
 2. Ar dienpinigiai, skirti per darbuotojo komandiruočių užsienyje patirtoms išlaidoms padengti, laikytini darbo užmokesčio dalimi?
 3. Ar pagal [Reglamento Nr. 561/2006] 10 straipsnį draudžiama darbdavio praktika, kai, sutaupius degalų, proporcingai nuvažiuotam atstumui ir sunaudotų degalų santykiui jis pagal tam tikrą formulę moka kelių transporto priemonių vairuotojams premiją, kuri nėra jų darbo sutartyje nustatyto darbo užmokesčio dalis ir už kurią jie nemoka mokesčių ar socialinio

draudimo įmokų, nors toks degalų taupymas skatina transporto priemonių vairuotojus vairuoti taip, kad jie gali kelti pavojų eismo saugai (pvz., leidžiantis nuokalnėmis ilgiausią įmanomą laiko tarpą naudoti laisvosios eigos sistemą)?

4. Ar [Direktyva 96/71] taikoma tarptautiniam krovinių vežimui, ypač atsižvelgiant į tai, kad Europos Komisija pradėjo procedūrą dėl išipareigojimų nevykdymo prieš Prancūziją ir Vokietiją dėl to, kad šios šalys kelių transporto sektoriuje taiko teisės aktus, reglamentuojančius minimalųjį darbo užmokestį?
5. Tuo atveju, jeigu direktyva neperkelta į nacionalinę teisę, ar pagal ją savaime privačiam asmeniui kyla tokios pareigos, kad vien ja remiantis galima pagrįstai pareikšti ieškinį tokiam asmeniui nacionaliniame teisme?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl ketvirtąjo klausimo

34. Ketvirtuoju klausimu, nagrinėtinu pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 96/71 turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma kelių transporto sektoriuje teikiamoms tarpvalstybinėms paslaugoms.
35. Reikia priminti, kad 2020 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Federatie Nederlandse Vakbeweging* (C-815/18, EU:C:2020:976) 41 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad ji taikoma.
36. Tokiomis aplinkybėmis į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 96/71 turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma kelių transporto sektoriuje teikiamoms tarpvalstybinėms paslaugoms.

Dėl pirmojo klausimo

37. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 dalis, siejama su šios direktyvos 3 ir 5 straipsniais, turi būti aiškinama taip, kad, valstybėje narėje įsisteigusiam darbdaviui pažeidus kitos valstybės narės nuostatas dėl minimaliojo darbo užmokesčio, iš pirmosios valstybės narės komandiruoti darbuotojai gali pastarosios teismuose remtis šiuo pažeidimu prieš šį darbdavį.
38. Šiuo klausimu reikia priminti, kad, siekiant užtikrinti minimalią apsaugą garantuojančių imperatyvių pagrindinių teisės normų laikymąsi, Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad valstybės narės užtikrina, jog, nepaisant to, kokia teisė taikoma darbo santykiams, tarpvalstybinio paslaugų teikimo atveju valstybėje narėje įsisteigusios įmonės garantuotų į kitos valstybės narės teritoriją komandiruotiems darbuotojams darbo sąlygas, taikomas pastarojoje valstybėje dėl šioje nuostatoje nurodytų dalykų, būtent dėl minimaliojo darbo užmokesčio normų (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Sähköalojen ammattiliitto*, C-396/13, EU:C:2015:86, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 39 Direktyvos 96/71 5 straipsnio antroje pastraipoje valstybės narės įpareigojamos visų pirma užtikrinti komandiruotiesiems darbuotojams galimybę pasinaudoti atitinkamomis procedūromis, kad būtų galima užtikrinti šia direktyva nustatytą pareigų vykdymą. Taigi, minėti darbuotojai turi turėti galimybę teisme remtis minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodytą darbo sąlygų, kaip antai susijusių su minimaliojo darbo užmokesčio normomis, laikymusi.
- 40 Direktyvos 96/71 6 straipsnyje nustatyta, kad komandiruotieji darbuotojai gali pradėti teisminę procedūrą dėl teisės į šios direktyvos 3 straipsnyje garantuotas darbo sąlygas ne tik valstybėje narėje, kurios teismai turi jurisdikciją pagal galiojančius tarptautinius susitarimus dėl jurisdikcijos, bet ir valstybės narės, į kurios teritoriją darbuotojas yra arba buvo komandiruotas, kompetentinguose teismuose.
- 41 Tuo remiantis darytina išvada, kad Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalis ir 5 bei 6 straipsniai turi būti aiškinami kaip užtikrinantys komandiruotajam darbuotojui, nepaisant to, kokia teisė taikoma darbo santykiams, teisę kuriame nors iš ankstesniame punkte nurodytų kompetentingų teismų remtis priimančiosios valstybės narės nuostatomis dėl darbo sąlygų, susijusiomis su šioje pirmojoje nuostatoje išvardytais dalykais, būtent minimaliojo darbo užmokesčio normomis.
- 42 Galiausiai reikia pažymėti, kad pagal Reglamento Nr. 1215/2012 21 straipsnio 1 dalies a punktą, į kurį Direktyvos 96/71 6 straipsnyje teikiama netiesioginė nuoroda dėl nurodytų „galiojančių tarptautinių susitarimų dėl jurisdikcijos“, darbdaviui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys gali būti pareikštas valstybės narės, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta, teismuose.
- 43 Be to, Reglamento Nr. 1215/2012 62 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad teismas, norėdamas nustatyti, ar šalies nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, kurios teismuose yra iškelta byla, taiko savo vidaus teisę.
- 44 Taigi nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, siekdamas nustatyti, ar turi jurisdikciją pagal Reglamentą Nr. 1215/2012, turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje aptariamų vairuotojų darbdavio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra Vengrijoje pagal šios valstybės narės teisę.
- 45 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalis ir 6 straipsnis, siejami su jos 5 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos reikalaujama, jog, valstybėje narėje įsisteigusiam darbdaviui pažeidus kitos valstybės narės nuostatas dėl minimaliojo darbo užmokesčio, iš pirmosios valstybės narės komandiruoti darbuotojai galėtų pastarosios teismuose, jei jie turi jurisdikciją, remtis šiuo pažeidimu prieš šį darbdavį.

Dėl antrojo klausimo

- 46 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 96/71 3 straipsnio 7 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad dienpinigiai, skirti darbuotojų komandiravimo į užsienį laikotarpiu patirtoms išlaidoms padengti, laikytini minimaliojo darbo užmokesčio dalimi.
- 47 Šiuo klausimu reikia pažymėti, pirma, kad Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje aiškiai nurodyta, jog, nustatant šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodytas minimaliojo darbo užmokesčio normas, reikia remtis valstybių narių, į

kurių teritoriją komandiruotas darbuotojas, teisės aktais ir nacionaline praktika (2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Sähköalojen ammattiliitto*, C-396/13, EU:C:2015:86, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 48 Antra, šios direktyvos 3 straipsnio 7 dalies antroje pastraipoje nurodyta, kiek komandiruotpinigiaai laikomi minimaliojo darbo užmokesčio dalimi, kai kalbama apie tos pačios direktyvos 3 straipsnyje nurodytas darbo sąlygas (2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Sähköalojen ammattiliitto*, C-396/13, EU:C:2015:86, 33 punktas).
- 49 Dėl klausimo, ar dienpinigiaai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, yra minimaliojo darbo užmokesčio dalis, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 96/71 3 straipsnį, reikia priminti, kad pagal Direktyvos 96/71 3 straipsnio 7 dalies antrą pastraipą išmoka kvalifikuotina kaip „komandiruotpinigiaai“, kurie laikomi minimaliojo darbo užmokesčio dalimi, jei ji mokama ne kaip kompensacija už su komandiruate susijusias faktines išlaidas.
- 50 Šiuo atveju, net jei *Rapidsped* parengtame informaciniame dokumente, skirtame jos darbuotojams, pagrindinėje byloje nagrinėjami dienpinigiaai apibūdinti kaip skirti komandiruotųjų darbuotojų užsienyje patirtoms išlaidoms padengti, vis dėlto šios išmokos dydis skiriasi priklausomai nuo komandiravimo trukmės, t. y. pagal tai, ar darbuotojas komandiruojamas trims, keturioms, penkioms ar daugiau savačių. Šis antrasis aspektas, būtent šios išmokos fiksuotas ir progresinis pobūdis, lyg rodo, kad ja siekiama ne tiek padengti darbuotojų užsienyje patirtas išlaidas, bet veikiau kompensuoti – kaip ir išmokos, nagrinėtos byloje, kurioje priimtas 2015 m. vasario 12 d. Sprendimas *Sähköalojen ammattiliitto* (C-396/13, EU:C:2015:86, 48 punktas), atveju – dėl komandiravimo kylančius nepatogumus, t. y. atsirandančius dėl to, kad jie atsiduria toli nuo savo įprastos aplinkos.
- 51 Be to, iš Teisingumo Teismo turimos medžiagos nematyti, kad ši išmoka būtų mokama siekiant kompensuoti faktiškai patirtas išlaidas, pavyzdžiui, kelionės, būsto ar maisto išlaidas.
- 52 Vis dėlto reikia priminti, kad priedai ir priemokos, kurie valstybės narės, į kurios teritoriją komandiruojamas darbuotojas, teisės aktuose ar praktikoje neįvardyti kaip minimaliojo užmokesčio dalis ir kurie keičia santykį tarp darbuotojo atliekamo darbo ir jo gaunamo atlygio, pagal Direktyvą 96/71 negali būti laikomi darbo užmokesčio dalimis. Iš tikrųjų, visiškai normalu, kad darbuotojas, darbdavio reikalavimu dirbantis viršvalandžius arba ypatingomis sąlygomis, už šį papildomą darbą gautų kompensaciją, į kurią nebūtų atsižvelgiama apskaičiuojant minimalųjį darbo užmokestį (2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-341/02, EU:C:2005:220, 39 ir 40 punktus).
- 53 Nagrinėjamu atveju, kadangi Teisingumo Teismas neturi visos reikšmingos informacijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti šiuo klausimu reikalingus patikrinimus.
- 54 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 96/71 3 straipsnio 7 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad dienpinigiaai, kurių dydis skiriasi priklausomai nuo darbuotojo komandiravimo trukmės, yra komandiruotpinigiaai, kurie laikomi minimaliojo darbo užmokesčio dalimi, išskyrus atvejus, kai jie mokami kompensuojant su komandiruate susijusias faktines išlaidas, kaip antai kelionės, būsto ar maisto išlaidas, arba jie yra priedas, kuris keičia santykį tarp darbuotojo atlikto darbo ir jo gaunamo atlygio.

Dėl trečiojo klausimo

- 55 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 561/2006 10 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama, kad kelių transporto ūkio subjektas mokėtų vairuotojams premiją už sutaupytus degalus dėl mažesnio jų sunaudojimo atsižvelgiant į nuvažiuotą atstumą.
- 56 Kaip nurodyta Reglamento Nr. 561/2006 10 straipsnio 1 dalyje, transporto ūkio subjektas nemoka samdomiems arba jam perduotiems vairuotojams jokių mokėjimų, netgi premijų ar priedų prie atlyginimo už nuvažiuotą atstumą ir (arba) vežamų krovinių kiekį, jei šių mokėjimų pobūdis kelia grėsmę saugiam eismui keliuose ir (arba) skatina pažeisti šį reglamentą.
- 57 Taigi tam, kad ši nuostata būtų taikoma, reikia, kad būtų tenkinamos dvi sąlygos. Pirma, net jei vairuotojų darbo užmokestis būtų mokamas premijų ar darbo užmokesčio priedų forma, jis turi būti apskaičiuojamas atsižvelgiant į nuvažiuotą atstumą ir (arba) vežamų krovinių kiekį. Antra, toks darbo užmokestis turi kelti grėsmę saugiam eismui keliuose ir (arba) skatinti pažeisti šį reglamentą.
- 58 Be to, galima pažymėti, kad iš Direktyvos 2003/59, ypač iš jos 10 konstatuojamosios dalies ir I priedo, siejamos su Direktyva 2006/126, matyti, jog reikalavimas, kad krovinių kelių transporto priemonių, kurių masė viršija 3,5 tonos ir kurioms taikomas Reglamentas Nr. 561/2006, vairuotojai gebėtų optimaliai naudoti degalus, gali daryti teigiamą įtaką visuomenei ir pačiam kelių transporto sektoriui.
- 59 Taigi, kadangi pagal Sąjungos teisę reikalaujama, kad minėtų transporto priemonių vairuotojai gebėtų vairuoti racionaliai ir taupiai, Reglamento Nr. 561/2006 10 straipsnio 1 dalis negali būti laikoma kaip iš esmės draudžianti transporto įmonėms skatinti taip vairuoti mokant piniginę premiją.
- 60 Vis dėlto tokia premija būtų nesuderinama su minėta nuostata, jei ji būtų susijusi ne tik su degalų ekonomija, bet ja būtų kompensuojama už tokią ekonomiją, atsižvelgiant į nuvažiuotą atstumą ir (arba) krovinių, kuriuos reikia transportuoti, kiekį, taikant sąlygas, kurios skatintų vairuotojus elgtis taip, kad būtų keliama grėsmė saugiam eismui keliuose ir (arba) skatinama pažeisti šį reglamentą.
- 61 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į šiuos argumentus, susijusius su Reglamento Nr. 561/2006 10 straipsnio 1 dalies taikymo sritimi, turi nustatyti pagrindinėje byloje nagrinėjamos premijos požymius ir poveikį.
- 62 Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad degalų ekonomija priklauso nuo daugybės veiksnių, todėl vien prielaida, kad premija už sutaupytus degalus galėtų paskatinti kai kuriuos vairuotojus leidžiantis nuokalnėmis naudoti laisvosios eigos sistemą, savaime neleidžia daryti išvados, kad tokia premija pažeidžia Reglamento Nr. 561/2006 10 straipsnio 1 dalyje nustatytą draudimą.
- 63 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 561/2006 10 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją iš principo nedraudžiama, kad kelių transporto ūkio subjektas mokėtų vairuotojams premiją už sutaupytus degalus dėl mažesnio jų sunaudojimo atsižvelgiant į nuvažiuotą atstumą. Vis dėlto tokia premija būtų nesuderinama su minėta nuostata, jei ji ne tik būtų susijusi su degalų ekonomija, bet ja būtų

kompensuojama už tokią ekonomiką atsižvelgiant į nuvažiuotą atstumą ir (arba) krovinių, kuriuos reikia transportuoti, kiekį, taikant sąlygas, kurios skatintų vairuotojus elgtis taip, kad būtų keliama grėsmė saugiam eismui keliuose ir (arba) skatinama pažeisti šį reglamentą.

Dėl penktojo klausimo

- 64 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal neperkeltą į nacionalinę teisę direktyvą privačiam asmeniui gali kilti pareiga, kuria teisme prieš jį gali remtis kitas privatus asmuo.
- 65 Nors iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad, kai direktyvos nuostatos, nors ji yra aiški, tiksli ir besąlygiška ir ja privatiems asmenims suteikiamos teisės arba nustatomos pareigos, negalima aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, ji negali būti taikoma bylose, kuriose šalys yra tik privatus asmenys (šiuo klausimu žr. 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Smith*, C-122/17, EU:C:2018:631, 41 ir 43 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją), reikia konstatuoti, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 74 punkte, kad nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė paaiškinimų ir nenurodė priežasčių, dėl kurių jis pateikė šį klausimą, taip pat galiausia nenurodė ryšio tarp reikšmingų Direktyvos 96/71 nuostatų (jų šis teismas neaptarė) ir pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės aktų.
- 66 Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio c punkte numatyta, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą turi būti, be kita ko, „išdėstomos priežastys, paskatinusios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiantį teismą kelti klausimą dėl tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo ar galiojimo, ir jo nustatytas ryšys tarp šių nuostatų bei pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės aktų“.
- 67 Be to, remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, tam, kad nagrinėdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas galėtų vykdyti savo užduotį pagal Sutartis, būtina, kad nacionaliniai teismai paaiškintų konkrečias priežastis, dėl kurių mano, jog atsakymas į jų klausimus yra būtinas sprendimui pagrindinėje byloje priimti (2021 m. balandžio 14 d. Nutarties *Casa di Cura Città di Parma*, C-573/20, nepaskelbta Rink., EU:C:2021:307, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 68 Tuo remiantis darytina išvada, kad penktasis klausimas yra nepriimtinas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 69 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma kelių transporto sektoriuje teikiamoms tarpvalstybinėms paslaugoms.**

2. Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalis ir 6 straipsnis, siejami su jos 5 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos reikalaujama, jog, valstybėje narėje įsisteigusiam darbdaviui pažeidus kitos valstybės narės nuostatas dėl minimaliojo darbo užmokesčio, iš pirmosios valstybės narės komandiruoti darbuotojai galėtų pastarosios teismuose, jei jie turi jurisdikciją, remtis šiuo pažeidimu prieš šį darbdavį.
3. Direktyvos 96/71 3 straipsnio 7 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad dienpinigiai, kurių dydis skiriasi priklausomai nuo darbuotojo komandiravimo trukmės, yra komandiruotpinigiai, kurie laikomi minimaliojo darbo užmokesčio dalimi, išskyrus atvejus, kai jie mokami kompensuojant su komandiruote susijusias faktines išlaidas, kaip antai kelionės, būsto ar maisto išlaidas, arba jie yra priedas, kuris keičia santykį tarp darbuotojo atlikto darbo ir jo gaunamo atlygio.
4. 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo ir iš dalies keičiančio Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 3821/85 ir (EB) Nr. 2135/98 bei panaikinančio Reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 10 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją iš principo nedraudžiama, kad kelių transporto ūkio subjektas mokėtų vairuotojams premiją už sutaupytus degalus dėl mažesnio jų sunaudojimo atsižvelgiant į nuvažiuotą atstumą. Vis dėlto tokia premija būtų nesuderinama su minėta nuostata, jei ji ne tik būtų susijusi su degalų ekonomija, bet ja būtų kompensuojama už tokią ekonomiją, atsižvelgiant į nuvažiuotą atstumą ir (arba) krovinių, kuriuos reikia transportuoti, kiekį, taikant sąlygas, kurios skatintų vairuotojus elgtis taip, kad būtų keliama grėsmė saugiam eismui keliuose ir (arba) skatinama pažeisti šį reglamentą.

Parašai.